

<https://www.damu.cz/cs/katedry/katedra-vychovne-dramatiky/dramaticka-vychova-a-ramcove-vzdelavaci-programy/jaroslav-provaznik-podil-dramaticke-vychovy-na-utvareni-a-rozvijeni-klicovych-kompetenci>

Nacházíte se zde:

- [Úvod](#) → [Katedry](#) → [Katedra výchovné dramatiky](#) → [Dramatická výchova a rámcové vzdělávací programy](#) → **Jaroslav Provazník: Podíl dramatické výchovy na utváření a rozvíjení klíčových kompetencí**

Katedra výchovné dramatiky

[Navigace](#)

- [Aktuality](#)
- [Pedagogové](#)
- [Studenti](#)
- [Studium](#)
- [Doktorské studium](#)
- [Celoživotní vzdělávání](#)
- [Přijímací řízení](#)
- [Diplomové a závěrečné práce](#)
- [Divadelní přehlídka DVD - Děti-Výchova-Divadlo](#)
- [Publikace katedry výchovné dramatiky](#)
- [Dramatická výchova a rámcové vzdělávací programy](#)
  - [Jaroslav Provazník: Podíl dramatické výchovy na utváření a rozvíjení klíčových kompetencí](#)
- [Časopis Tvořivá dramatika](#)
- [Granty katedry výchovné dramatiky](#)

Jaroslav Provazník: Podíl dramatické výchovy na utváření a rozvíjení klíčových kompetencí

Co je dramatická výchova:

- jeden z pěti oborů estetické výchovy a výchovy uměním (vedle výchovy literární, výtvarné, hudební a pohybové, resp. taneční),
- pedagogická disciplína, která využívá některých prostředků a postupů divadelního umění, protože pracuje především s mezilidskými vztahy, se situacemi (v nichž se mezilidské vztahy

projevují) a s přeměnou, přeměňováním, které vychází z dětem vlastního, přirozeného hraní "jako"; podstatou této přeměny je jednání, jimž se účastníci hry a vše, co je její součástí (prostor, předměty, zvuky), stávají něčím nebo někým jiným, než ve skutečnosti jsou; to hráčům umožňuje vytvářet fiktivní svět – dramatické postavy, děje a prostředí - a vědomě s ním pracovat;

- učení především přímým prožitkem a vlastní zkušeností v jednání; nabývání životní zkušenosti tím, že hledáme řešení nastoleného problému (situace) nejen intelektem, ale i se zapojením těla a emocí,

- systém činností, které jsou cíleně řazeny nebo strukturovány do smysluplných celků (vyučovací hodina, blok nebo série vyučovacích hodin, projekt; specifickým typem projektu je tzv. školní nebo také procesuální drama, které zpracovává buď příběh, nebo nabízí prozkoumávání určitého problému).

Součástí dramatické výchovy je rovněž:

- proces tvorby jevištního - divadelního (činoherního i loutkového) nebo přednesového - tvaru (inscenace), případně i jeho veřejné předvedení (představení), nikoliv však jako cíl práce s dětmi, ale jako prostředek výchovného a vzdělávacího procesu.

Co není dramatická výchova:

- nahodilá sbírka jakýchkoli činností či her, které vypadají jinak než tradiční školní výuka,
- secvičování scének nebo divadelních představení metodou reprodukce (netvořivé napodobování dospělých profesionálních nebo ochotnických inscenací bez možnosti spoluúčasti dětí na procesu tvorby),

- sociálně psychologický výcvik nebo osobnostní a sociální výchova,

- prostředek k řešení kázeňských přestupků, psychických problémů, traumat, či dokonce poruch.

Jakou podobu může mít dramatická výchova ve škole:

- může být samostatným oborem (předmětem) se stanovenou hodinovou dotací, přičemž může buď směřovat k jevištnímu (divadelnímu nebo přednesovému tvaru), nebo může mít podobu interní dramatickových práce, která nepočítá s jevištním tvarem (dramatickových aktivit ve třídě jsou určeny výhradně jejich účastníkům, nikoliv divákům),

- jako soubor vybraných dramatickových metod aplikovaných v různých předmětech, zejména v prvouce, resp. vlastivědě, literární výchově, českém jazyce, cizím jazyce, dějepisu, občanské nebo rodinné výchově atd.

V Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání je dramatická výchova systémovou součástí vzdělávací oblasti Umění a kultura vedle výchovy hudební a výtvarné jako třetí výchova se statutem doplňujícího oboru. (To znamená, že ji škola může zařadit do svého vzdělávacího programu v případě, že disponuje učitelem, který je na její výuku kvalitně připraven - který např. absolvoval vysokoškolské studium dramatické výchovy na DAMU nebo JAMU, specializaci dramatická výchova na některé z pedagogických fakult, event. kvalitní, alespoň třísemestrální kurz dramatické výchovy, akreditovaný MŠMT).

V čem je dramatická výchova nezastupitelná:

Dramatická výchova rozvíjí v první řadě kompetence, které se přímo váží na poznávání divadelního umění jako tvůrčího procesu a specifického poznávání světa. Jde zejména o tyto kompetence:

- vnímat dramatické umění jako svébytný druh umění a seznámit se s jeho podstatou a

zákonitostmi;

- orientovat se v žánrech dramatického umění (a to nejen divadelních, ale i filmových, televizních a rozhlasových), seznamovat se s historickými etapami a zvláštnostmi divadelního umění i se společenským významem divadla;
- porozumět zásadám mezilidské komunikace a adekvátně používat její prostředky a chápat vazbu mezi vnitřním prožíváním a vnějším chováním;
- prostřednictvím dramatické hry a hraní rolí prozkoumávat a ujasňovat si osobní postoj ke zvoleným tématům zaměřeným především na mezilidské vztahy, postoje, hodnoty i celospolečenské problémy;
- pracovat ve skupině, aktivně se účastnit společné tvorby, dokončovat ji a prezentovat;
- využívat základní prostředky dramatické a divadelní práce k uměleckému sdělení a komunikaci s diváky.

A to vše v tvůrčím procesu, který vede žáky k tomu, aby byli aktivními a tvořivými lidmi a také kultivovanými a vnímavými diváky.

Vedle toho však může dramatická výchova sehrát v moderní škole významnou roli jako obor, který sdílí mnohé kompetence formulované autory RVP jako klíčové nebo je podstatně rozvíjí.

Klíčové kompetence v RVP a dramatická výchova:

Z klíčových kompetencí, jak je uvádí RVP, se dramatická výchova přímo váže na kompetence komunikativní a kompetence sociální a personální. Z podstaty DV vyplývá, že právě tyto dvě kompetence se prakticky kryjí se specifickými kompetencemi dramatické výchovy, jsou vlastní doménou dramatické výchovy.

V rolové hře, základní metodě DV, při níž žáci jednájí za různé postavy, a to i takové, které mohou být zcela cizí jejich naturelu, názorům a zkušenostem, mají příležitost formulovat a vyjadřovat myšlenky a názory, naslouchat promluvám druhých lidí, prakticky, ale v bezpečí fikce prozkoumávat, jak na ně lze za různých okolností reagovat.

Přirozenou součástí DV jsou také diskuse - v roli i mimo ni -, při nichž se žáci učí vhodně argumentovat a obhajovat své názory.

K DV rovněž patří práce s různými typy textů a záznamů (včetně textů uměleckých) a jejich aktivní interpretace (nikoliv mechanická reprodukce), zvládnutí a dešifrování gestiky, nonverbální i verbální komunikace.

Navíc základní podmínkou výuky dramatické výchovy a většiny dramatickových aktivit je spolupráce s ostatními lidmi. Bez ní je dramatická výchova jakožto obor, založený na komunikaci a kooperaci, nepředstavitelný.

Dramatická výchova - tím, že využívá prostředků a postupů divadelního umění - vnáší do pohledu na svět a na život dynamiku, protože cíleně pracuje s konflikty a vede žáky k experimentaci s jejich různými řešeními. To vše však v bezpečí fikce, ale s možností získávat zprostředkovaně, ve hře zkušenosti důležité pro život, vnímat nejrůznější problémové situace ve škole i mimo ni, rozpoznat a pochopit problém, přemýšlet o nesrovnalostech a jejich příčinách. Díky tomu rozvíjejí žáci svou empatii, uvědomují si, že na tutéž situaci a tentýž konflikt mohou být různé pohledy a názory. Tím si žáci uvědomují zodpovědnost za svá rozhodnutí, jsou vedeni k tomu výsledky svých činů hodnotit. Nadto je u nich rozvíjena odolnost vůči nebezpečím, která na člověka v současném světě číhají (podléhání falešným autoritám a nebezpečným pseudohodnotám) a je u nich efektivně podporována schopnost se jim bránit (schopnost rezilience, tedy schopnost odolávat vnějším tlakům).

Důležitou součástí dramatické výchovy - vedle rozvoje specifických dovedností (psychosomatických, herních a sociálně komunikačních) – je proces dramatické a inscenační

tvorby, při němž je nezbytnou podmínkou - tak, jak to autoři RVP formulují v kompetenci k učení a v kompetenci k řešení problémů, - vyhledávání a třídění informací. V procesu dramatické tvorby se žák učí zkoumat dané téma z více různých úhlů pohledu, uvědomuje si důsledky lidského jednání v různých situacích a důsledky různých řešení konfliktů, uvědomuje si vztah fiktivních situací k reálným životním situacím.

Kompetencí, na niž je v DV kladen důraz, je **schopnost reflexe a hodnocení** - od elementární schopnosti přiznat chybu nebo omyl přes schopnost pozorně sledovat práci druhých a poskytovat zpětnou vazbu, spolupracovat s učitelem při hodnocení vlastní práce až po schopnost hodnotit práci skupiny a svůj podíl na ní, přijímat kritiku a adekvátně na ni reagovat. Tak má žák příležitost rozvíjet schopnost hodnotit výsledky svého učení a plánovat si, jakým způsobem by mohl své učení zdokonalit.

Samozřejmou součástí dramatické výchovy je práce s náměty a tématy, které se týkají mezilidských vztahů a fungování společnosti jako takové, tedy požadavků formulovaných v kompetenci občanské. V dramatické výchově se žáci učí dodržovat vymezená pravidla a aktivně (nikoliv jako pasivní konzumenti) se seznamují s principy a postupy divadelního umění, je rozvíjena jejich tvořivost a vztah ke kulturnímu dědictví a tradici, k rozlišování skutečných hodnot od pozlátek a kýče. Podstatné je také to, že v dramatické výchově se klade důraz na hledání etických hodnot. Jelikož může být součástí dramatické výchovy práce na jevištním tvaru, mají žáci navíc příležitost se přímo zapojovat do kulturního dění školy a obce.

DV a moderní škola:

Moderní škola musí dětem zprostředkovávat kontakt se všemi podstatnými obory lidské činnosti nevyjímajíc žádnou z oblastí umění. Divadlo a další dramatické druhy a žánry (včetně filmu, televize, rozhlasu...) jsou oblasti, bez nichž si umění a kulturu nelze představit. A přesto je divadlo v našich školách z těžko obhajitelných důvodů dosud zastoupeno nedostatečně. Česká škola bere divadlo a předmět, který z něho vychází, dramatickou výchovu na vědomí buď minimálně (zpravidla tam, kde s ní díky programu Obecná škola získala zkušenosti) nebo v silně redukované, tedy zkreslující podobě. Na jedné straně bývá DV **někde zužována na osobnostní a sociální výchovu, takže se rezignuje na práci s fikcí** a na estetickou kultivaci žáků, na druhé straně se DV redukuje na výčet několika jmen autorů dramatické literatury, aniž mají žáci příležitost seznámit se s podstatou tvůrčího divadelního procesu. Předmět Dramatická výchova – tak, jak je koncipován v RVP, - otvírá školám příležitost realizovat oblast Umění a kultura v plné šíři.

Řada tvořivých učitelů získala už s dramatickou výchovu cenné zkušenosti. Mám za to, že nastal čas začít zveřejňovat různé koncepty tohoto předmětu nebo i dílčí postřehy učitelů z praxe. Všem, kteří se o tento obor zajímají a chtějí, aby se stal součástí vzdělávacího programu jejich školy, jsou k dispozici také webové stránky www.drama.cz. Na nich jsou komukoliv k dispozici všechny podstatné informace o dramatické výchově. Tyto webové stránky jsou otevřeny každému, kdo by do nich chtěl jakkoliv přispět.

Jaroslav Provazník
katedra výchovné dramatiky DAMU, Praha

[Vytisknout](#)

[DAMU aktivity](#) [Divadlo DISK](#) [Edice Disk](#) [Festival Zlomvaz](#) [Časopis Hybris](#) [Letní kurz tvůrčího psaní](#)

[AMU Praha](#) [AMU FAMU](#) [HAMU](#)

Tento web [Harmonogram akademického roku](#) [Kontakty](#) [Přijímací zkoušky](#) [Erasmus pro české studenty](#)

Technická podpora [Tech. podpora](#) [Help Desk](#) [Studijní informační systém \(KOS\)](#) [E-mail](#)

Foreign students [MA Programmes in English](#) [The Prague Summer Theatre School](#) [Erasmus for International Students](#)

DAMU na síti [facebook](#)

© 2015 Divadelní fakulta Akademie múzických umění v Praze